

En mærkelig Fejltagelse.

Belyst ved **H. D. Lind.**

Det har altid været uomtvistet, at **Frederik Ejler Gedde** til Nordskov etc. — født 1641, Indehaver af Embeder som Schoutbynacht, Viceadmiral, Gehejmerraad og Stiftamtmand (paa Fyn) og død 1717 — var en Søn af den bekendte Rigsadmiral **Ove Gedde** til Tommerup (død 1660), som desuden ogsaa bl. a. var Fader til **Christian Gedde**, der 1678—82 var Amtmand paa Bornholm, til **Knud Gedde** (til Vadskærgaard) og endvidere til **Brostrup Gedde** (født 1628, Berghauptmand i Norge, død 1668 i saa ringe Kaar, at han var blevet truet med Arrest af sine Kreditorer); og denne **Brostrup Gedde** havde atter en Søn, der ligesom Søofficeren og maaske netop opkaldt efter denne sin unge Farbroder hed **Frederik Ejler Gedde**, var født c. 1652 og skrev sig til **Dalsgaard** og **Vraagaard** i Jylland. Se Danmarks Adels Aarvog for 1894.

Med disse Kændsgæringer in mente bliver man ganske forundret ved i en officiel og derfor formentlig absolut paalidelig Kilde at træffe paa en Beretning, som giver helt andre Oplysninger om den førstnævnte **Frederik Ejler Geddes** Herkomst. Det paagældende Dokument er Under-Admiralitetetsrettens Protokol for 1683¹⁾. Her læser man, at Vinhandler **Frederik Pauli** 19. April 1683 rejser en Sag mod Schoutbynacht **Frederik Gedde** i Anledning af en Forskrivning eller et Gældsbevis, som den indstævntes salig Fader **Brostrup Gedde** har udstædt 11. Juni 1661; Schoutbynachten vil dog ikke vedgaa denne Gæld, og Sagen udsættes derpaa i 6 Maaneder. Den foretages derfor paa ny 15. Novbr., og 6. Decbr. optages den til Doms. Retten kom til det Resultat, at da **Frederik Pauli** ikke kunde bevise, at Arvingerne efter **Brostrup Gedde** havde modtaget nogen Arv efter denne, og da (nuværende) Viceadmiral **Frederik Gedde**, som er bemeldte **Brostrups Geddes** Søn, havde lovlig afbevist, at hans Faderbroder (!) **Knud Gedde** som Formynder for Broderbørnene og paa disses Vegne havde fragaaet Arv og Gæld, burde **Frederik Gedde** være fri for **Pauli's** Tiltale.

¹⁾ I Januar 1912 forelagde jeg det omhandlede Sted i Under-Admiralitetetsrettens Protokol for Hr. Arkivar A. Thiset i Rigsarkivet. Det velvillige og oplysende Svar, som jeg derpaa modtog, danner, med Arkivarens Tilladelse, Grundlaget for nærværende lille Afhandling, hvoraf dog en Del maa staa for min egen Regning.

Efter dette Vidnesbyrd maatte man kunne mene, at Viceadmiralen Frederik Ejler G. i velunderrettede Marinekredse er anset for at være en Søn af Brostrup G. Tilsyneladende bliver dette end mere bekræftet, naar Admiralitetets Forhandlingsprotokol for 1671 under 3. April udviser, at Frederik G., Brostrup G.s Søn, indskrives fra Nytaar af at regne som en af de 12 unge Karle (Lærlinger), der skal begive sig udenlands for at gøre sig kapable til Kongens Tjeneste; men ved nøjere Betragtning mister dette sidste Vidnesbyrd hurtig sin Beviskraft, — hvis det da skulde angaa den senere Viceadmiral; thi i Aaret 1671 var af de to Frederik Ejler'e Brostrup sønnen 19 Aar gl. og Ovesønnen 30 Aar, og ligesaa passende den først anførte Alder kunde være for en Lærling, der skulde antages i Tjenesten, ligesaa usandsynlig høj maa den sidstnævnte holdes for at være. Og allerede 1676, 19. Juni, blev Oves Søn i en Alder af 35 Aar udnævnt til Kaptejn-Kommandør (Skibschef) og gjorde siden den Tid god Tjeneste som saadan; men om Brostrup sønnen vides intet ud over Udnævnelsen til Lærlingepladsen¹⁾; han var i 1676 ogsaa kun 24 Aar, en temmelig ung Alder for en Chef paa et stort Kampskib.

Selve Under-Admiralitetetsrettens Protokol kan, hvad dens Anbringelser om Admiral Frederik Ejler G. som Brostrups Søn angaar, heller ikke taale et nøjere Eftersyn. Er han født 1641, da hans foregivne Fader Brostrup G. kun var 13 Aar gl.(!), har han ved samme Brostrups G.s Død været 27 Aar, altsaa fuldmyndig og ikke behøvet Knud G. til Formyndet —, hvorimod den rigtige F. E. Brostrup søn den Gang kun var 16 Aar. Hvad Retsprotokollen i den Henseende har at sige, grænser lige op til det urimelige²⁾.

Som det mærkeligste blandt det meget mærkelige ved denne Sag kan maaske anføres, at F. E. Ovesøn ikke ses at have gjort mindste Indsigelse mod at blive identificeret med Brostrups sønnen; den Fejltagelse kunde jo ellers let være gaaet ud over hans Pengepung. En Forklaring af dette Forhold kunde formodentlig opnaas, hvis det kunde paavises, at F. E. Ovesøn selv har været fraværende

¹⁾ Om Christian Gedde hedder det 1676, 16. Juli, at han da var hjemkommen fra Ostindien og skulde i Følge Kongens Resolution sættes paa Niels Juels Skib (Kurprinsen), indtil han selv kunde faa Skib at føre. Saaledes var 3 Personer af Ove Geddens Æt indenfor et mindre Tidsrum blevne ansatte ved Sætetaten.

²⁾ Stiftamtmand F. E. G.s Epitafie i St. Hans Kirke i Odense kunde — til Overflod — tænkes ved sine Anevaabner etc. at kunne give Oplysninger af afgørende Betydning; men det oplyser intet, hverken for eller imod; det viser kun hans og hans tredje Frues Vaaben. Kisterne, der gemte disse 2 Personers Lig, er med samt deres Prydelser for mange Aar siden nedgravede paa Kirkegaarden; de er altsaa kun stumme Vidner (Velvillig Meddelelse fra Hr. Landsarkivar G. L. Wad i Odense).

under hele Retssagens Forløb, og at en Sekretær eller Prokurator paa egen Haand har maattet føre Sagen, uden at vide nøjere Besked om sin fraværende Klient's Slægtskabsforhold. Hvad vi véd om Admiralens Forhold i 1683 er i sine Hovedtræk da følgende. 13. Januar faar han Befaling til i 3 Maaneder at sidde i selve Under-Admiralitetetsretten som Præsident. Han udebliver dog fra alle Retsmøderne efter 8. Marts, og Grunden hertil saavel som til den Udsættelse, som hans egen Retssag 19. April bevilges, er lovligt Forfald i Embeds Medfør. Han er nemlig dette Foraar kommanderet om Bord paa Flaaden, som paa Grund af politiske Konflikter med Sverig er fuldt udrustet under Niels Juel, F. E. G. har sit Schoutbynacht-Flag vajende paa Mercurius, men faar 14. Maj Ordre til at opsætte (provisionel) Viceadmirals-Flag i Stedet. Han er nu til Søs hele Sommeren; men da Krigsfaaren er afvendt, kaldes Flaaden 22. Septbr. til København, og 4. Oktbr. befaler Kongen dens successive Aftakling. Senere hen i Maaneden bliver Schoutbynacht Andreas Dreyer og ikke F. E. G. Rettens Præsident. Hvor sidstnævnte har opholdt sig efter Togtets Slutning, vides ikke; 1680—81 og 1684 var han udenlands, men, som det synes, ikke i 1683. Her svigter altsaa Beviserne for hans Fraværelse netop paa det mest famøse Tidspunkt, og dermed er ogsaa den ønskede Forklaring blevet virkningsløs. Og selv om han virkelig har været fraværende hele Aaret 1683, derfor forsvinder ikke det gaadefulde ved hans formentlige Uvidenhed om den paagældende Retssag; et eneste Brev kunde have skaffet ham fuld Underretning og givet ham Lejlighed til at protestere.

Noget besynderligt er der ogsaa at paapege ved den høje Domstols Optræden i denne Sag. Der er ingen Tvivl om, at det er Vinhandleren, som fra først af har bragt Sagen i fejl Gænge ved at give sin Stævning en forkert Adresse. Han havde en Fordring paa Brostrup G. og vidste, at dennes Søn hed Frederik Ejler; men da Citanten vel kun kendte én, som førte dette Navn, nemlig Schoutbynachten, anlagde han Sag imod ham; det var jo ogsaa ulige nemmere at procedere for en Domstol i København end for en eller anden Ret i det fjærne Jylland. Hvorledes optraadte nu Under-Admiralitetetsretten, hvis fleste Medlemmer jo absolut maa have kendt den rette Slægtssammenhæng? Afviste Retten Sagen som baade den paagældende Søofficer og Marinens Domstol aldeles uvedkommende? Ja, det havde været det ene rigtige; men i Stedet derfor lagde Retten med en vis Formalisme Vinhandlerens Stævning med hele dens urigtige Antagelse til Grund for Sagens Behandling og paakendte det temmelig akademiske Spørgsmaal: Kunde man paalægge Viceadmiralen at betale, hvis man trods al Virkelighed vilde forudsætte den Casus, at han virkelig var en

Brostrupsøn? Da dette Spørgsmaal efter de fremlagte Beviser maatte besvares med et Nej, tilbagevistes Vinhandlerens Fordring.

Det kunde endvidere tænkes, at Viceadmiralen selv, efter at Sagen nu én Gang var kommet i et galt Spor, ogsaa for sit Vedkommende har ladet det hele sejle sin egen Sø, da Udfaldet jo maatte blive det samme, hvem der saa var hans Fader; han kom i k k e til at betale Vinhandleren. Men alle disse »Forklaringer« er jo kun Gætværk. Det eneste visse er, at Under-Admiralitetetsrettens Protokol kan man i k k e skænke nogen Tillid, naar den giver sig til at forklare vor Frederik Ejler Geddes Slægtskabsforhold.
